Avrupa Komisyonu

YEŞİL HAFTA 2016

"Daha Yeşil Bir Gelecek" için

ŞİMDİ!

Azalt, Yeniden Kullan, Geri Dönüştür.

AB Bilgi Merkezi Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

ABbilgi MERKEZİ

AB Atık ve Geri Dönüşüm Politikalarına Genel Bakış

Avrupa mevzuatında yer alan belirli hedef ve amaçlar, atık yönetimi ve geri dönüşümün geliştirilmesi için her zaman önemli bir itici güç olmuştur. Bunların yanı sıra, daha iyi bir atık yönetimi, sağlıkla ilgili riskleri veya çevre sorunlarının, sera gazı emisyonlarının* ve toprak, su veya hava kirliliği gibi olumsuz etkilerin azaltılmasına, çevrenin de kirlenip bozulmamasına yardımcı olur.

AB'deki atık politikaları ve mevzuatı, daha geniş AB programları ve politikaları çerçevesinde gelişmektedir. Bunların arasında 6'ncı ve 7'nci Çevresel Eylem Programı, Kaynak Verimliliği Yol Haritası, Ham Maddeler İnisiyatifi veya yakın tarihte yürürlüğe konan Döngüsel Ekonomi Paketi yer almaktadır.

Atıkların önlenmesi ve yönetimi, AB'de ekonomik büyüme ile atık çıkarma konularının birbirinden ayrıştırılmasını hedefleyen 6'ncı Çevresel Eylem Programı'nda öncelik kazanmıştır. Atık Depolama Direktifi; Üye Devletler'den biyo-çözünürlüğe sahip kentsel atıkların depolama alanlarından ayrıştırılmalarını zorunlu hale getirmeye başlamıştır. Bu sayede, dolaylı olarak, organik atıkların daha etkin bir biçimde geri dönüştürülmesi talep edilmektedir.

Atık Önleme ve Geri Dönüşüm hakkında 2005 Tematik Stratejisi ile birlikte revize edilen Atık Çerçeve Direktifi, AB'nin atık politikasını değiştirmiştir. ***Burada güdülen amaç, Avrupa Birliği'ni bir geri dönüşüm toplumu haline getirmektir. Atık, artık istenmeyen bir yük olarak değil, değerli bir özkaynak olarak görülmektedir. Geri dönüşüm oranları için hedefler, 2020 yılına kadar kentsel atık için %50, inşaat atıkları için %70 olarak öngörülmüştür.***

7'nci Çevresel Eylem Programı da bilahare atıkların azaltılmasını ve geri dönüşümün ve yeniden kullanımın azami seviyeye çıkartılmasını gerektirirken, geri dönüşümsüz materyallerin yakılmasına sınır getirilmesini ve ayrıca geri dönüşümsüz, geri kazanımsız atıkların yer altında depolanmasını ve kademeli olarak ortadan kaldırılmasını hedeflemektedir.

2015 Döngüsel Ekonomi Paketi ise bunlardan daha geniş bir çerçeve sunarak, Üye Devletlerde rekabet edebilirliğin desteklenmesini, ekonomik büyümenin ve yeni iş alanlarının yaratılmasının teşvik edilmesini hedeflemektedir.

**Depolama alanalarındaki emisyonu direk olarak azaltarak ve çıkartılarak işlenen materyallerin dolaylı olarak geri dönüşümünü yaparak*

Pakette atık konusunda bir mevzuat önerisi de yer almakta ve aşağıdaki öneriler hedef olarak gösterilmektedir:

- ***2030 yılına kadar kentsel atıkların %65'inin geri dönüştürülmesi;***
- ***2030 yılına kadar ambalaj atıklarının %75'inin geri dönüştürülmesi;***
- ***2030 yılına kadar yer altına depolanan kentsel atıkların en çok %10 oranına kadar azaltılmasını sağlayacak bağlayıcı bir depolama hedefi;***
- ***Ayrı ayrı toplanan atıkların yer altında depolanmasının yasaklanması.***

Öte yandan atıkların yer altında depolanmasına yönelik caydırıcı ekonomik araçlar ile geri kazanım ve geri dönüşüm programlarını desteklemek üzere üreticilere yönelik (örneğin, ambalaj, piller, elektrikli ve elektronik gereçler, araçlar) ekonomik desteklerin kullanılmasını teşvik etmektedir. Ayrıca geri dönüşüm oranlarının hesaplanmasında kullanılan yöntemler de uyumlaştırılacaktır.

Avrupa Birliği'nin atık yönetimi konusundaki yaklaşımı, aşağıda öncelik sırasının belirlendiği "atık hiyerarşisi"ne dayanmaktadır:

1. *Önleme,*
2. *Yeniden kullanım (için hazırlama),*
3. *Geri dönüşüm,*
4. *Geri kazanım,*
5. *En az tercih edilen seçenek: bertaraf etme (depolama, enerji elde etmeden yakma).*

AB Üye Devletleri, atık yönetimini bu atık hiyerarşisine uygun olarak üst sıralara çıkarmaya çalışmakta ve atık yönetimini aşağıda belirtilen ilkelere uygun olarak yürütmektedirler:

- ***Önleme ilkesi:*** *Atık oluşturmaktan kaçınılmalıdır ve atık üretimi mümkün mertebe en aza indirilmelidir.*
- ***Kirleten öder ilkesi ve üretici sorumluluğu:*** *Atık üretenlerin veya çevreyi kirletenlerin, kendi yapmış oldukları eylemlerin tüm maliyetini üstlenmeleri gerekir (üretici sorumluluğunda bu, herhangi bir ürünün tüm kullanım süresini kapsar).*
- ***Yakınlık ilkesi:*** *Atıklar, üretildikleri yere mümkün olan en yakın yerde bertaraf edilmelidir.*
- ***Tedbirlilik ilkesi:*** *Gelecekte ortaya çıkması muhtemel sorunlar önceden öngörülmelidir.*

'Atık hiyerarşisinin' uygulanması ve geri dönüşümün geliştirilmesi doğrultusundaki kilit unsurlardan biri de farklı atık yığınlarının / malzemelerinin ayrı olarak toplanmasıdır. Bu sayede mümkün olan en kaliteli malzemeler elde edilebilir, atıkların değeri artar ve atıklardan elde edilebilecek olan ürün sayısı artar.
Ambalaj ve Ambalaj Atığı, Atık Elektrikli ve Elektronik Cihazlar (AEEC), Hurdaya Ayrılan Araçlar (HAA) ve Atık Piller ile ilgili AB mevzuatının diğer bir temel unsuru da Geliştirilmiş Üretici Sorumluluğudur. Bu, "ürünün tüm yaşam döngüsü boyunca, özellikle geri alma, geri dönüşüm ve nihai bertaraf konularında üreticiyi söz konusu üründen sorumlu tutarak ürünün toplam çevresel etkisinin azaltılmasına" yönelik* bir stratejidir ve bu strateji "eşyalarla ilgili çevre maliyetlerinin, yaşam döngüleri boyunca, ürünlerin piyasa fiyatlarına entegre edilmesini teşvik etmek için planlanmıştır"*.

*Thomas Lindhqvist, 1992
*OECD 2001

AB ülkelerindeki atıklarla ilgili geniş bilgi aşağıdaki kaynaklardan elde edilebilir:

Avrupa Komisyonu (http://ec.europa.eu/environment/waste/index.htm;'http://ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm')

Avrupa Çevre Ajansı EEA (http://www.eea.europa.eu/themes/waste)

Eurostat (http://ec.europa.eu/eurostat/web/waste/overview)

Atıkların Ambalajlanması

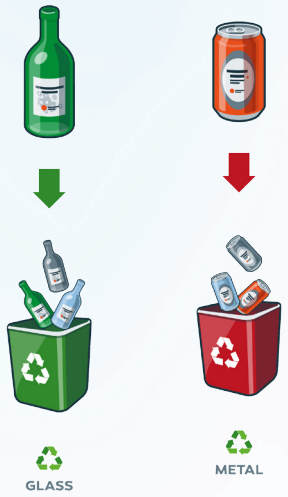

Ambalaj atık yönetiminin geliştirilmesi, 1990'lı yıllardan beri AB atık politikasının bir hedefidir. 94/62/AT sayılı Ambalaj ve Ambalaj Atığı Direktifi, Üretici Sorumluluğu ilkesini uygulamaktadır ve üreticilerden ambalaj miktarlarını azaltmalarını, çevre dostu ve geri dönüştürülebilir ambalaj malzemesi kullanmalarını, ambalajlarda tehlikeleri maddeleri kullanmaktan kaçınmalarını, ambalajların üzerine geri dönüşüm için etiket koymalarını, tüketici dostu iade sistemi oluşturmalarını ve belirli miktarda ambalaj atığının geri dönüştürülmesini veya geri kazandırılmasını garanti altına almalarını gerektirmektedir. Ayrıca çevrenin yüksek seviyede korumasını ve aynı zamanda da iç pazarın işleyişini garanti altına almayı hedeflemektedir.

Geçen süre içinde Direktif, birkaç defa tadil edilmiştir:

- ***2004 yılında 'ambalaj' kriterleri ortaya konuldu ve geri kazanım ile geri dönüşüm hedefleri yükseltildi.***
- ***2005 yılında yeni Üye Devletlere, geri kazanım ve geri dönüşüm hedeflerine erişebilmek için kendilerine geçiş dönemleri tanındı.***
- ***2013 yılında ambalaj olarak kullanılan veya kullanılamayan kalemlerin açıklayıcı örnek listesi revize edilmiştir.***
- ***2015 yılında hafif plastik poşet tüketiminin azaltılmasına ilişkin hedefler ortaya konmuştur.***

Üye Devletlerin çoğunda, üreticilerin geri dönüşüm ve geri kazanım görevlerini yerine getirmelerini desteklemek üzere çoğunluğu kâr amacı gütmeyen özel sektör oluşumları şeklinde üretici sorumluluk örgütleri veya toplu uyum programları oluşturulmuştur. Bu örgütlerin çoğu, AB şemsiye örgütleri PRO EUROPE'da **(http://www.pro-e.org)** ve/veya EXPRA'da **(http://www.expra.eu/)** temsil edilmektedir.

AB Bilgi Merkezi:
11A Hasene Ilgaz Sokak, Köşklüçiftlik - Lefkoşa www.abbilgi.eu /abbilgi /ab_bilgi /ab_bilgi
Daha fazla bilgi için lütfen AB Bilgi Merkezi'ni 228 2577 numaralı telefondan arayınız veya info@abbilgi.eu 'ya email gönderiniz. Çalışma saatleri: Pazartesi – Cuma 10:00 – 18:00, Cumartesi 10:00 – 16:00